

НАРОДНА ВОЛЯ

Symbol of our Rights
and Liberties

PARODNA VOLYA

PIK LXXXIX. Ч. 47 СКРЕНТОН, ПА. ЧЕТВЕР, 16 ГРУДНЯ 1999 Р ЦІНА 50 ЦЕНТІВ PRICE 50 CENTS SCRANTON, PA. DECEMBER 16, 1999. YEAR LXXXIX. No. 47

УКРАЇНА ІМПОРТУЄ ЦУКОР

Київ. — Україна за 9 місяців поточного року експортувала 66,9 тис. тонн цукру на суму 21,5 млн. дол., що на 27 тис. тонн більше, ніж за аналогічний період минулого року (39,9 тис. тонн на суму 15,5 млн. дол.). -- повідомляє Інтерфакс-Україна. У цьому році, Україна експортувала цукор до 12 країн світу, тоді як минулого року — до 29 країн.

Найбільшим торговельним партнером України є Росія. Протягом 9 місяців експорт цукру до РФ становив 44,3 тис.

тонн (у 1998 р. — 11,8 тис. тонн) на суму 13,2 млн. дол. Постачання цукру у значних обсягах також здійснювалося до Туркменістану та Азербайджану.

Протягом січня-вересня Україна імпортувала 292,3 тис. тонн цукру на суму 60 млн. дол. з 25 країн світу. У 1998 р. імпортовано 138,7 тис. тонн цукру на суму 37,9 млн. дол. з 20 країн світу. У 1999 р. цукор імпортувався в Україну з Бразилії, Куби, Сальвадору, Гватемали.

КУПУЙМО УКРАЇНСЬКЕ -- ПІДТРИМУЙМО ДЕРЖАВУ

Київ "ВК". — Столична державна адміністрація прийняла рішення про організацію проведення в Києві протягом наступного року всеукраїнської акції підтримки українського виробника "Купуємо українські товари -- зміцнюємо державу".

У розпорядженні про це

зазначається, що заходи проводимуться з метою насичення споживчого ринку Києва продукцією вітчизняного виробництва, повнішого задоволення першочергових потреб населення в якісних і дешевих товарах, розвитку оптової та роздрібно-торгівлі.

УКРАЇНА ПРОВЕДЕ ПРИВАТИЗАЦІЮ "УКРТЕЛЕКОМУ" 2000 РОКУ

Київ (Інтерфакс-Україна). -- Україна збирається провести приватизацію підприємства "Укртелеком" 2000 року, -- заявив Президент Леонід Кучма в Парижі, на зустрічі з групою директорів найбільших французьких компаній, зацікавлених в інвестуванні української економіки.

Президент також наголосив на важливості участі чужоземного капіталу в приватизації українських енергетичних підприємств. Л. Кучма сподівається, що тепер, після президентських виборів, великі чужоземні компанії придуть на енергетичний ринок України.

Л. Кучма назвав найбільш

пріоритетним напрямом реформування сфери агропромислового комплексу України. Він також повідомив, що Україна 2000 року має намір завершити процес приватизації у сфері підприємств, які надають комунальні послуги.

Президент Кучма також заявив, що основне його завдання — створення дієздатної державної влади — "якщо я в цьому не виграю, я програю загалом і програє Україна". Він також нагадав, що запропонував Верховній Раді створити конструктивну більшість і взяти на себе відповідальність за формування уряду.

ЗА ГАЗ РОСІЯ ВИМАГАЄ ПЕРЕДАЧУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Київ ("День"). — Росія ставить питання про можливість погашення Україною боргу за газ шляхом передачі їй українських підприємств і державних корпоративних прав, -- повідомив перший заступник голови компанії "Нафтогаз України" Ігор Діденко. "Існує список об'єктів для підписом першого віце-міністра економіки Росії. У ньому є понад сто об'єктів", -- сказав він.

На думку І.Діденка, протягом останніх кількох років список об'єктів істотно не змінився. "Першим номером у ньому, як і раніше, стоїть українська газотранспортна сис-

тема, хоч українське законодавство не дозволяє її приватизувати", -- зазначив він.

У той же час Діденко підкреслив, що пропозиції російської сторони розглядатимуться тільки відповідно до українського законодавства. На його думку, Україна повинна використати всі можливості для погашення боргів за газ об'єктами ресурсами, а не державною власністю.

У 1995 р. уряд України погодився погасити частину газових боргів за рахунок продажу Росії акцій українських підприємств, однак Верховна Рада примусила скасувати це рішення.

"СОЙМА" -- НОВА МІНЕРАЛЬНА ВОДА НА ЗАКАРПАТТІ

Ужгород ("УМ"). — Уже навесні вийде з конвеєра перша партія нової мінеральної води "Сойма". А днями почалося спорудження фундаменту українсько-німецького заводу мінеральних вод. Німецька сторона вкладає в будівництво 7,5 мільйона марок. Виробництво буде повністю автоматизоване.

Німці не дарма зацікавилися мінеральним джерелом поблизу Межигір'я. Хоча за смаком "Сойма" поступається свлявським мінералкам, зате має кращі лікувальні власти-

вості. Наприклад, багата на мінеральні сполуки, виводить з організму радіоактивні елементи та солі важких металів, підвищує імунітет. Після аналізу води в Німеччині, тамтешні спеціалісти заявили, що мінералки з таким багатим складом елементів вони просто не знають.

Промовистим є і той факт, що завод ще не почав працювати, а угоди на постачання соймської води вже укладено з партнерами з Греції, Ізраїлю, Голландії та, певна річ, Німеччини.

Б. КЛІНТОН: "РОСІЯ ЗАПЛАТИТЬ ВЕЛИКУ ЦІНУ ЗА СВОЇ ДІЇ"

Грозний. — "Усі, хто не залишить місто, будуть знищені", -- говорилося в листівках, що їх 6 грудня поширили російські літаки над Грозним.

Провідники західних країн негайно виступили з нищівною критикою дій Москви та закликали Кремль до діалогу з керівниками чеченських сепаратистів.

Президент США Б. Клінтон заявляв з цього приводу у Білому Домі: "Росія заплатить тяжку ціну за свою діяльність, вона потопатиме з кожним днем дедалі глибше в болоті, що лише сприятиме екстремізму й послабить позиції Росії у світі".

Міністри закордонних справ Європейського Союзу заявили, що "надзвичайно занепокоєні" воєнними діями в Чечні, а особливо "ультиматумом", який поширили росіяни серед населення Грозного. За повідомленням агентства Bloom-

Президент В. Клінтон

berg, ЕС має намір домогтися від Росії зміни політики в Чечні. Зокрема, в найближчих днях Євросоюз розгляне питання про блокування кредитів Росії з боку фінансових організацій.

РОСІЙСЬКИЙ "ГОСТИНЕЦЬ" ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Київ. — Тоді, як "європейський десант" воював у Сієтлі, російський "загін спецпризначення" висадився в Києві. З Москви на інавгурацію Леоніда Кучми разом із прем'єр-міністром Росії Володимиром Путіним раптом прибула численна делегація.

Президента Кучму росіяни привітали доволі оригінально, повідомивши, що Росія затвердила плян будівництва трубопроводу до Чорного моря в обхід України. А це означає, що наша держава не доручиться недовозі мільярдів доларів -- за транзит кожної тонни нафти ми брали з росіян по 2,35 долара.

Не виключено, що, показавши Україні свій газо-нафтовий

батіг, російські гості просіпали в Києві ще й арію про пряник. А що нині вважають в Москві пряником для "молодших" братів-слов'ян? Звісно, союз на зразок російсько-білоруського.

Від цієї ідеї фікс у Москві не відмовлялися (й не відмовляться) ніколи, а нині прагнуть втілити її ще й тому, що Росії загрожує через війну в Ічкерії настільки щільна ізоляція, що недовозі її не бойкотуватиме, крім, звісно, Білоруси, хіба що Ірак.

Навіть невідомий раніше директор-розпорядник МВФ Мішель Камдесо -- і той притримав черговий кредит для Росії, мотивуючи це тим, що "решта світу цього не хоче".

УКРАЇНА І ФРАНЦІЯ ДРУЖИТИМУТЬ ПО-ДІЛОВИМУ

Париж ("День"). — Найголовнішим підсумком своєї візити до Франції Леонід Кучма назвав те, що "Україна отримала повну підтримку щодо свого майбутнього". Після зустрічі Кучми в Парижі не лише з президентом Жаком Шираком, але й з найвпливовішими французькими діловими колами, досягнуто остаточної домовленості про створення українсько-французького форуму, який об'єднав би для спілкування не стільки

політиків, скільки підприємців, фінансистів і промисловців обох країн; керівником французької частини вже призначено голову національного банку Франції Жан-Клода Тріше. Його візита до Києва відбудеться на початку січня.

До речі, слово Тріше надзвичайно багато важитиме для того, щоб Україна нарешті одержала давно обіцяні "сімкою" кредити для будови енергоблоків Рівенської та Хмельницької АЕС.

ПРИЧОРНОМОРСЬКІ КРАЇНИ ХОЧУТЬ МАТИ СПІЛЬНІ МОРСЬКІ СИЛИ

Київ ("День"). — Шість причорноморських країн хочуть створити спільні морські сили в Чорному морі. 6 грудня в Стамбулі розпочалися переговори у цій справі. Спільний морський підрозділ отримає назву "Блек Сі Форс" -- тобто Сили Чорного моря.

У переговорах в Стамбулі в межах конференції беруть участь представники Туреччини, Росії, Грузії, Болгарії та Румунії і, звісно, України. У Києві ладні стверджувати, що переговори, спрямовані на зміцнення довіри в акваторії Чорного моря, були зиніційовані саме Україною. Проте про потребу утворення спільних військово-морських сил причорноморських держав на по-

чатку цього року оголосив генеральний штаб Туреччини.

Пропонується, що спільні морські сили складатимуться з 4-6 кораблів берегової охорони. Тобто, по одному кораблю від країн. Командувач цими силами призначатиметься на рік із представників держав регіону за принципом ротатції.

Військові України зацікавлені в якнайскорішому створенні такого твору навіть із прагматичних міркувань. Нині пошуково-рятувальна служба ВМС України перебуває у стадії становлення й цей процес потребує коштів, а вирішення цих завдань спільними зусиллями причорноморських держав видається більш економічною справою.

ПЕРШИЙ "МАКДОНАЛЬДС" У ЛЬВОВІ

Львів. — Як повідомляє "Тиждень", від початку грудня відкрито, тут, у центрі міста, перший в Галичині американський ресторан швидкого харчування "Макдональдс". До кінця року відкриють ще два.

Тепер компанія закінчує будову електростанції, що за-

хистить ресторани від "енергетичних несподіванок" місцевого постачання електроенергії.

Перший "Макдональдс" у Галичині став 27-им в Україні. Власники розраховують на стерильну чистоту ресторану і його чемну обслугову.

(Закінчення на стор. 3-ій)

ВТРАТИ РОСІЯН В ІЧКЕРІЇ

Грозний ("УМ"). — З останніх повідомлень про чеченську війну збігаються лише дані про взяття росіянами 2 грудня розташованого поблизу Грозного селища Аргун, що було опорним пунктом чеченських бойовиків. Це повідомлення командування російської армії підтвердили чеченські джерела.

Дані про втрати росіян під час цієї операції розходяться. Російські військові джерела стверджують, що в боях за Аргун загинули 4 російські військовослужбовці, а 34 були поранені. Втрати з боку чеченців складають 100 вбитих. НАТО-

мість, за незалежними даними, втрати росіян в цій операції склали 50 вбитих і 100 поранених.

Газета "Вашінгтон Пост" із посиланням на міністра внутрішніх справ Інгушетії Алі Дударова повідомляє, що в боях під Урус-Мартаном загинуло понад 200 російських військовослужбовців. Ще 50 взятих до полону чеченців відразу ж розстріляли, бо російське командування відмовляється обмінювати не те що полонених, а навіть трупи чеченських бойовиків на полонених чеченцями росіян.

НЕВДАЧА ПОСЛАНЦЯ ЗЕМЛІ НА МАРСІ

Нью-Йорк. -- Як повідомили міжнародні пресові агентства, американські науковці безуспішно намагалися три дні поспіль встановити контакт із космічним апаратом Mars Polar Lander -- "марсіанським мандрівником". Не справилися сподівання працівників НАСА отримати сигнал від марсіанського мандрівника через супутник Mars Global Surveyor.

НАСА не змогла "розбудити" посланця Землі й за

допомогою потужної пеленгової станції, розташованої неподалік австралійської столиці Канберри. Це означає провал марсіанського проекту, започаткованого 1998 року, на який витрачено 330 млн. доларів.

Можливо, ця невдача відкладе підготовку пілотованого польету до цієї загадкової планети на тривалий час. Завданням мандрівника було з'ясувати й вивчити поверхню червоної планети.

"АЙ-БІ-ЕМ" СТВОРЮЄ "СУПЕРДЖИНА"

Київ ("День"). — Американська корпорація "Ай-Бі-Ем" оголосила про готовність витратити 100 млн. дол., аби створити комп'ютер "Блю Джін", що у 1000 разів потужніший за існуючі великі промислові і майже у 2 мільйони разів -- за найпотужніші персональні комп'ютери.

"Ай-Бі-Ем" уже прославилася тим, що виготовила найпотужніший у світі комп'ютер "Діпблю", який 1997 року переміг чемпіона світу із

шахів Гаррі Каспарова.

Однак нині корпорація не збирається спочивати на лаврах, і передбачається, що на створення такого суперобчислювача піде 4--5 років і цей суперкомп'ютер першу буде використовуватися для вивчення структури найскладніших молекул і протеїнів, -- повідомило Бі-Бі-Сі. Тим самим комп'ютерники хочуть допомогти генетикам та мікробіологам вивчити найтислівіші сучасні хвороби і віднайти нові ефективні ліки.

З ДУМКОЮ ПРО ЧЕРГОВІ ПАРЛЯМЕНТСЬКІ ВИБОРИ

Київ. -- Створення могутньої демократичної коаліції для участі в парламентських виборах 2002 року -- одне з головних завдань Народно-Демократичного Об'єднання "Нова Україна", заявив лідер об'єднання, перший заступник голови НДП України Євген Кушнарьов. "Ми зробимо все, щоб майбутній парламент мав структуровану парламентську більшість, на яку міг би спиратися Президент", -- наголо-

сив він після закінчення засідання ради "Нової України". Кушнарьов нагадав, що 23 з 24-ох політичних партій, які входять до політичного блоку "Наш вибір -- Леонід Кучма", підписали протокол про подальшу політичну співпрацю.

Одним із пріоритетів цієї співпраці є створення виборчого блоку партій, які єдиним списком підуть на парламентські вибори.

ЛІТАКИ Й РАКЕТИ ЗА БОРГИ

Київ (УМ). — Близько 95% усіх ракет Х-22, які Україна передала Росії в комплексі зі стратегічними бомбардувальниками в рахунок погашення боргу за газ, готові відлетіти до Росії. Близько 500 ракет Х-22 вже прийняла російська сторона в Узині і в Прилуках.

Згідно з досягнутою домовленістю, Україна передала Росії в рахунок погашення заборгованості за газ 11 бомбардувальників (3 ТУ-95МС і 8 ТУ-160) і понад 500 ракет Х-22. Передачу літаків і ракет заплановано закінчити до кінця грудня цього року.

НАРОДНА ВОЛЯ

NARODNA VOLYA
(USPS 371 - 120)

Ukrainian/English weekly published every Thursday by the Ukrainian Fraternal Association, except 2 weeks in July and 1 week in November.
Entered as secondary class mail matter October 23, 1942, at the Post Office of Scranton, PA, under the Act of March 3, 1879. Acceptance for mailing at special rate of postage provided under the provisions 532P. L. and R.

PEREDPLATA

(амер. дол.)
Для членів УФС:
У США і в Канаді річно.....20.00

SUBSCRIPTIONS

(US currency)
For UFA members:
USA and Canada per year.....20.00

Для нечленів УФС:
У США і в Канаді річно.....25.00
В інших країнах річно.....30.00
Ціна одного примірника 50 центів

For non-members:
USA and Canada per year.....25.00
In other countries per year.....30.00
Price per single copy 50 cents

NARODNA VOLYA

Ukrainian Fraternal Association

440 Wyoming Avenue
P.O. Box 350
Scranton, PA 18501 - 0350

Phone: (570) 342-0937 Fax: (570) 347-5649

PERIODICALS POSTAGE PAID AT SCRANTON, PA

POSTMASTER

Send all addresses changes to the above address.

Народна Воля
Микола Дупляк
Редактор

Narodna Volya
Nicholas Duplak
Editor

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам редакції. Редакція не відповідає за зміст матеріалів, але застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані статті.

HOME OFFICE ADDRESS

Ukrainian Fraternal Association
440 Wyoming Avenue
P.O. Box 350
Scranton, PA 18501 - 0350
Phone: (570) 342-0937
Fax (570) 347-5649

RESORT ADDRESS

UFA Resort and Youth Center
Verkhotyns
P.O. Box 210, Glen Spey, NY 12737
Phone: (914) 856-1323
Camps, Weddings, Youth Festivals,
Conventions

ЗБРОЙНИМ СИЛАМ УКРАЇНИ СПОВНИЛОСЯ ВІСІМ РОКІВ

6 грудня Збройні Сили України відзначили восьму річницю свого існування. Безперечно, створення власних збройних сил для відвоювання Української Держави -- велика подія. Як показав досвід наших Визвольних Змагань на початку того століття, без власного війська держава не може втримати своєї самостійності. Не можна також не пам'ятати науки славного гетьмана Івана Мазепи: "Нехай вічна буде слава, що през шаблі маєм права". Лише сильна армія може захистити кордон України від будь-якого противника.

За вісім років свого існування, армія на території України скоротилася з 760 до 310 тисяч військовослужбовців. За той час сталося багато змін. Україна добровільно відмовилася від ядерної зброї. Всю атомну зброю, за договором, передала Росії на знищення (?), Деякі ж, до речі, за борги передає й літаки, які цю, знищену, зброю, мади, везти м. ін. на Американський континент.

З проголошенням незалежності, Україна не виявила рішучості та здорового глузду -- не бажала приєднатися до НАТО, подібно як це зробили інші європейські нації, які достатньо поважають себе і суверенітет своїх держав. Вони вже вирішили проблему своєї національної безпеки. Для України проблема безпеки залишається дуже актуальною.

Співпраця з НАТО у програмі "Партнерство заради миру" корисна, але не вистачає. Тим часом Росія робила і робить необхідне, щоб Україна не стала членом НАТО, бо не вважає нас вартими власної державності й незалежності в повному обсязі. Воно й надалі поширює в Україні свої впливи, відкрито та послідовно реалізуючи інтереси Росії, які завжди були і залишаються анטיукраїнськими.

У висліді впливу російської імперської політики в Україні, на довгі роки заблоковано будівництво стратегічно важливих для України об'єктів (напр. Одеського нафтового терміналу), затягується вирішення фінансово-економічних проблем, у висліді чого іарощуються їхні негативні наслідки, фактично саботується процес українізації України та Збройних Сил України. Москва робить заходи, щоб Україну приєднати до свого імперського воза, а українці щоб знову стали гарматним м'ясом у її агресивній політиці супроти своїх сусідів.

Українська Армія започатковує власні традиції, хоч робить це не надто швидко. Сьогодні найкращі військові частини Збройних Сил країни іагороджуються національними бойовими прапорами -- малинового кольору, з тризубом. Старі радянські прапори також зберігаються. Зберігаються також порядкові та почесні найменування, що не мають нічого спільного з історією України.

У контексті реалізації державної програми будівництва та розвитку Збройних Сил України, здійснено декілька принципових рішень. Країна перейшла на нову систему воєно-адміністративного поділу -- оперативні командування, а в основі оборони покладено територіальний принцип. З цієї метою вироблено нові погляди на види та способи застосування військ, завершено формування принципово нових функціональних компонентів -- від сил стримування до мобільних сил тощо.

Вісім років після проголошення незалежності України, у Києві даліше говорять про реформування Збройних Сил, але тим разом мова йде, в основному, про зміну т. зв. Військової Адміністративної Структури (ВАС). Ця реформа відбувається в рамках державної програми будівництва та розвитку Збройних Сил України до 2005 року. У висліді цієї реформи створено Західне, Південне і Північне оперативні командування.

До складу оперативних командувань увійшли з'єднання сухопутних військ, спеціальних військ, з'єднання технічного забезпечення запліля і військові навчальні установаи. Плянється, що в майбутньому до оперативних командувань будуть включені формації мільції та Національної Гвардії України. Це важне, бо для боєздатності армії потрібна чітка організаційно-адміністративна система.

Оперативне Командування вважається в Україні єдиною структурою керування у мирному і воєнному часі. Як каже генерал-майор Іван Лосєв, "суть оперативного командування зводиться до того, що війська, які знаходяться в постійній бойовій готовості, повинні бути спроможні всіма силами і засобами завдати ворогові відповідний ефективний масовий удар, незалежно від способу розв'язання війни.

Сергій Кукса ("Тиждень") СЕРГІЙ ТИГИПКО: МИ ЙШЛИ НЕ ТУДИ!

Вицепрем'єр-міністер з питань економіки своїми радикальними заявами поклав край періодові урядової невизначеності після виборів Президента України.

Чи маємо ми конкретну заяву одного з найвпливовіших в Україні "економічних" політиків на зайняті посади керівника уряду? Чи вустами Сергія Тигипки озвучено економічну програму ширшого кола зацікавлених осіб? У будь-якому разі -- це найбільш реалістична та систематична програма з небагатьох, що ми їх почули після виборів. Хоч треба сказати, добрих програм у нас не бракувало. Побачимо, який буде вислід.

"Компромiснi, що межують з безпринципнiстю, призводять до стагнації економіки, нарощування внутрішніх суперечностей, до дедалі більшого відставання України від цивілізованих країн та їх економік". Таких різких заяв з уст Сергія Тигипки ми ще не чули.

Але основою його виступу на 10-му українсько-німецькому економічному симпозиумі

"Найближчі 1000 днів -- економічне зростання України" стало проголошення свого бачення комплексного плану ринкових реформ в Україні.

Спочатку від державної економічної політики останнього періоду С. Тигипко, як кажуть, не залишив каменя на камені. Необхідних реформ в Україні "або не здійснено, або їх вихолощено на етапі впровадження...".

"Ми говоримо, що нам вдалося стабілізувати валютний курс. Але при цьому забуваємо, що зворотним боком цієї медалі є зростання заборгованості і бартерних операцій, ціни на товари і послуги фактично не відповідають реальному".

"З одного боку, ми не проти наповнення бюджету, а з іншого -- направо і наліво роздаємо пільги, розширюємо список критичного імпорту, продовжуємо практику взаємозаліків, постійно змінюємо податкове поле".

Однак суворо критикуючи реальний стан справ, пан Сергій зумів залишитися в межах лояльності. На його переко-

нанья, потрібно використати "унікальний шанс, що з'явився після перемоги на виборах ринково налаштованого Президента", для впровадження комплексного підходу до ринкових реформ.

Основні положення Сергія Тигипки, на яких може базуватися економічна реформа нового уряду України, подано прем'єр-міністрові Валерієві Пустовойтенку та координаторові розробки президентських програм "100 днів" Анатолієві Гальчинському.

Назвемо лише основні положення "Програми Сергія Тигипки": Уряд має відмовитися від фінансування дефіциту бюджету шляхом купівлі Національним Банком державних цінних паперів.

Необхідно провести лібералізацію, дерегуляцію і деполітизацію цінової політики. Необхідно також замінити субсидування державою окремих товарів і послуг адресними субсидіями окремим категоріям громадян.

Зміни підлягає й нинішня валютна політика, яку пан Тигипко взагалі вважає неефективною. Висловлюючи свою неофіційну думку, він бачить найбільш логічним здійснення повної лібералізації валютного ринку і механізму

курсотворення, а також впровадження режиму вільного плавання курсу (варіанту, подібного до польського).

Держава має послабити своє втручання в економіку, відмовитися від бюджетної підтримки будь-якого підприємства як шляхом прямого фінансування, так і за рахунок надання пільг.

Запропоновано значно скоротити перелік заборонених до приватизації підприємств. Функції управління і приватизації треба зосередити у Фонді Державного Майна України. Вицепрем'єр висловився також за активніше впровадження практики реструктуризації і банкрутства.

На думку Сергія Тигипки, реалізація цих заходів є малореальною без проведення адміністративної реформи, деполітизації апарату виконавчої влади з одночасним перетворенням кількісно скороченого уряду в коаліційний, а також без взаємодії з Верховною Радою та створення в ній "ідейної більшості". Очевидно, що просто так такі програми не проголошують. "Надто розумних" в уряді не люблять, тим більше, що претендентів на пост прем'єра і без Тигипки вистачає...

Олена Примак ("МУ")

У КРАЩОГО НАРОДУ -- ДОСТОЙНІ НАГОРОДИ

Напередодні державних свят українське телебачення часто показує хроніку урочистого моменту нагородження видатних діячів суспільства. Найперше ми дивимося, кого іагороджено, а вже потім дослуховуємося, чим відзначено. Знаючи назви орденів і медалів, не завжди уявляємо, який вигляд вони мають, а що вже казати про нагороди минулих століть!

Золоті та срібні, мідні та сталеві відзнаки переживають героїв. За вкарбуваннями на них сямволами можна легко відновити історію і ставлення до подій сучасників. За цим цікаво спостерігати, це справжня наука, якщо хочете, і називається вона фалеритика. Виставку фалеристичних пам'яток організував Громадський Фонд імені св. Андрія Первозванного на честь річниці референдуму, що визначив волевиявлення народу України до незалежності. Відкрилася вона у Києві 1 грудня і працюватиме два місяці, охоплюючи період від Київської Русі до останнього ордену Л. Д. Кучми.

Готуючи виставку у стислі строки, організатори спробували через нагороди передати історію народу, що прагнув волі, здобув її на короткій час, втратив і знову здобув на початку 90-их років ХХ століття. Щоб вирішити це завдання, по допомогі звернулися до Адміністрації Президента, Кабінету Міністрів, Музею Історії України, Геральдичної Палати, до приватних колекціонерів тощо. Розмістили експонати в залі Національного Музею Історії Другої світової війни, по сусідству з постійними витринами, де на чільному місці -- наші орденні та медалі, іагородя союзників, далі -- фашистські хресті, відзнаки, штандарти. З представлені тисячі нагород -- 300 демонструються вперше.

Серед них немає суверенної -- "Герой України", її і не може бути. За статутом ця нагорода не має права виставлятися ніде і ніколи навіть дублікатом. Нею іагороджено лише двох осіб, щоправда, й сама вона існує близько року.

Окрім усім знайомої срібної гривні, яку давньоруські князі одягали на шию найбільш шанованим сучасникам, представлені і срібний лівш, іагородна козацька зброя. Як такі, орден та медалі з'явилися за часів Російської імперії, і першим з них був орден св. Андрія Первозванного зі словами "Вєра і Вєрность". Цим орде-

ном-зіркою свого часу нагороджено гетьмана Сагайдачного. За царських часів найбільш почесним було стати кавалером Георгіївського хреста. Ним іагороджували за мужність і відвагу лише чоловіків шляхетного походження. Згодом "Георгія IV ступеня" стали карбувати і для героїв простого походження. Повних Георгіївських кавалерів усіх ступенів було лише 25 осіб, серед них також і українці.

Після більшовицького перевороту вирішили відмінити нагороди як забобонні побрякеньки. Престижним вважалося стати володарем червоних революційних шароварів або іменного "Маузєра". Час усе розставив по місцях: з'явилися нові відзнаки неординарних вчинків та осіб, що і знайшло своє відображення в експозиції.

Нагороди незалежної України, що з'явилися кілька років тому за розпорядженням Президента, викликають жваве зацікавлення. Наприклад, орден Ярослава Мудрого вручають видатним закордонним діячам, а вони, як відомо, не ходять вулицями, тому ї побачити цю нагороду можна лише в музеї.

Як вірєць досконалої фалеристики, із вдалою геральдичною символікою, фахівці вважають орден Богдана Хмельницького. Чого, на їхню

думку, бракує в узорі орденна княгині Ольги. Він схожий одночасно і на камею (об'ємний портрет княгині, який історія взагалі не зберегла), і на медальйон, оздоблений камінцями. Можливо, творці цієї нагороди прагнули іадати їй вигляду ювелірної прикраси, адже орденом іагороджують винятково видатних жінок за розбудову держави та духовність. Знайшли місце серед експонатів і церковні відзнаки, і корона королеви краси, і срібна Фортуна, іагороди міністерств та силових відомств.

Окремо представлені книги і філателія про нагороди. Як зазначили організатори, виставка не претендує на повне висвітлення історії української нагородної системи. Це лише одна із спроб осмислити значимий масив фалеристичних пам'яток України. Можливо, надалі експозиції будуть більш персоналізованими, тобто із нагородами ми побачимо і героїв, які їх отримали. Бо найперше шануємо не метал і камінь, з якого створені орденні та медалі, а людей, що їх заслужили. Немає значення, іагороджені вони за царату, чи за часів радянської влади, далеко в еміграції, чи вже в незалежній Україні. Вшановувалися герої за труди, честь, вірність вітчизні. Це в історії було, є і буде гідним у всі часи.

тою своїх партнерів, а тому, що партнери не цікавляться гривнею, бачачи в гривні джерело, а в доларі -- забезпечення від валютних ризиків.

І вони, звісно, праві. Своєю стабільністю гривня дійсно отримує від долара, точніше, від доларової підтримки американського уряду. Пам'ятаєте, яке було призначення доларових кредитів Міжнародного Валютного Фонду? Одне-едине -- підтримка курсу національної валюти. Власне, кредити МВФ -- це й не кредити в звичайному розумінні слова, тому що долару Україна отримувала не просто так. Кредит МВФ -- це "всього лише" обмін національної валюти на вільноконвертовану (за нашого "геополітичного" випадку ми проконвертували гривню в долари). Ось і все!

Але повернемося до прогнозу з приводу курсу гривні. На чому будуються заспокоєні сюжети Національного Банку? Передусім, на "стабілізації" ролі Міжнародного Валютного Фонду. Як чекають українські власті, наприкінці поточного й на початку майбутнього року їм вдасться домовитися з кредиторами, а значить забезпечити конвертованість гривні в прийнятних для себе рамках (розширеного й

похилого валютного коридору).

Незалежні "оцінювачі", навпаки, не вважають, що кредити МВФ будуть вирішальним чинником утримання стабільності. На їхню думку, поперше, МВФ уже відмовився від неефективних і таких, що дорого коштують, програм підтримки валютних курсів на користь встановлення реального ринкового курсу. Отже, по-друге, визначальними для завершення етапу "ситуативної стабільності" стануть, з одного боку, неупіски України в зовнішньоекономічній діяльності й великі виплати зовнішнього боргу, а з іншого, зміни в грошово-кредитній політиці Росії, головного торговельного партнера України.

Щодо залежності гривні від майбутніх боргових платежів, то про це сказано й написано багато й детально. До речі, нещодавні провали курсу також багато в чому пов'язані з платежами боргів. За словами голови НБУ В. Ющенка, в жовтні Національний Банк і Міністерство Фінансів виплатили близько 180 млн. дол. зовнішнього боргу, що скоротило валютні валові резерви до 1.3 млрд. дол. (скільки залишилося "ліквідних резервів", гримається в секреті).

Ірина Клименко, "День"

СТАБІЛЬНІСТЬ ГРИВНІ ЗАКІНЧУЄТЬСЯ В ЗОНІ РУБЛЯ

Злеті й падіння курсу гривні, на які такими багатими були останні тижні, незмінно супроводилися запевненнями Національного Банку: "Спокійно! Все під контролем". І дійсно, в повній відповідності до обіцянок головного баюкара пана Ющенка, відразу ж після виборів доларові цінники слухняно відкотили назад, і гривня, як і раніше, стала дефіцитним і дорогим, і тому особливо бажаним товаром. Та не треба забувати, що "точні" прогнози Національного Банку адресовані, в основному, неорганізованим покупцям і продавцям валюти. Оцінки ж професіоналів орієнтуються зовсім на інші прогнози. А там серед експертів панує повна однаковість: "Сьогоднішня стабілізація -- ситуативна. Девальвація гривні -- немиінуча".

То хто ж з них правий? Національний Банк прогнози якого майже завжди збуваються, або так звані "теоретичні" від валютного регулювання", попередження яких часто так і залишалися на папері? На виході з зони долара?"

В Україні вже стало традицією, що "мірою" національ-

ного надбання є долар. Дійсно, варто докласти трохи законодавчих зусиль, і бюджет почнуть перераховувати в доларах, бідність -- обраховувати в доларах, а борги й так не платяться в доларах. Уже другий рік, завдяки прасельюбному голові бюджетного комітету Юлії Тимошенко, ми дізнаємося, наскільки менше коштує наша країна через зниження курсу гривні. Одним словом, ми автоматично все рахуємо в доларах: зарплати, пенсії, ціни. І зовсім не замислюємося, що в гривні є стільки "вартостей", скільки в Україні торговельних партнерів.

Отже, курс гривні (в доларах, рублях, євро...) такий самий, як бажання (виражене в пропорції гривня-інша валюта) експортерів і імпортерів торгувати між собою. Правда, цим не пояснюється, чому словця "курс гривні" стійко асоціюються з курсом долара. Хоча в такої, незрозумілої на перший погляд, звички є одне незалежне пояснення: з багатьма країнами Україна торгує тільки за долари. Але це відбувається зовсім не через те, що українці не цікавляться валю-

Зоя Терешкова
ГАСТРОЛІ МАР'ЯНИ САДОВСЬКОЇ
В АМЕРИЦІ

Фото: Орія Автенович

Мар'яна Садовська

Ім'я Мар'яни Садовської, талановитої акторки й співачки, добре знайоме цінувальникам традиційної української музики в Америці. Протягом останніх п'яти років Садовська, в минулому член трупи Львівського Молодіжного Театру ім. Леся Курбаса, а тепер музичний консультант і провідна актриса польського театру "Гардженіце", двічі приїжджала до Сполучених Штатів. Під час гастролів у 1994-му й 1998-му роках, польський експериментальний театр з Любліна проїхав зі своїми новаторськими виставами від Нью-Йорку до Колорадо. Мар'яна Садовська всоуди шукала будь-яку можливість познайомити місцеву аудиторію зі старовинним українським співом.

Тепер відбувається третя поїздка Мар'яни Садовської по Сполучених Штатах. Цього разу актриса і співачка приїхала до країни самостійно, без театру, спеціально щоб виступити перед українською громадою в Нью-Йорку, Чикаго, Філадельфії, Вашингтоні, Клівленді, Детройті, Рочестері, Баффало та в інших містах.

— Мар'яно, як Вас зустріла Америка цього разу?
— Поки що відбулися виступи в національній бібліотеці в Чикаго і в Українському Інституті в Нью-Йорку. Я дуже задоволена тим, як мене приймали глядачі. В Нью-Йорку я проводила майстерні разом зі співачкою з Канади Алексіс Кохан і з бандуристом Юліаном Китагим. У майстерні брали участь українці і американці, тож я не сподівалася, що люди будуть настільки зацікавлені. Я вже одержала запрошення провести майстерні в інших містах, а також ще раз приїхати до Нью-Йорку.

— Розкажіть, будь ласка, про програму, яку Ви привезла до Америки.
— Я підготувала дві самостійні програми, обидві в жанрі лекцій-концерту "Дух співу" й "Три пороги". Перша побудована на матеріалах моєї останньої подорожі по Україні, а саме по Київщині, Поліссі, Полтавщині й Гуцульщині. Крім пісень, що збрала, покажу прозірки, фрагменти фільму, записи тих людей, від яких я вчилася. Хочу показати, наскільки щіле людське життя в деяких селах тих районів України пов'язане з піснюю.

— І звідти назва "Дух співу"?
— Так. Моя ідея, власне, полягає в тому, що пісня супроводжує — чи супроводжує вала, бо то часто втрачене — кожен день нашого життя, і в той спосіб пісня творить наше життя. Якщо життя позбавлене пісні, то це все одно, що воно позбавлене духовності, або як тіло позбавлене душі...

— А що мається на увазі під "Трьма порогами"?
— То є Народження, Одродження й Смерть, найважливіші пороги людського життя. В цій програмі хочу більше сконцентруватися на ритуальні пісні, пісні, яка мала магічну силу. Туди ввійдуть також пісні, пов'язані з календарем природи: прикликання весни, купальські та жнивнярські пісні....

— Під час попередніх поїдок до Америки Ви виступали зі своїми програмами перед американськими глядачами. Тепер зустрічаєтесь з українцями. Чи характер аудиторії принципово впливає на побудову програми, вибір матеріалу, спосіб його обробки?
— Звичайно, певний вплив є. Але разом з тим, моя ціль якраз у тому й полягає, щоб знати і показати те, що в нашій традиційній народній музиці та поезії є універсальне й зрозуміле всім людям, незалежно від того, якою мовою вони розмовляють. У Чикаго і в Нью-Йорку, а також під час гастролів минулого року на мої виступи приходили люди, які не знали української мови. Вони не розуміли слів, але вони відчували, про що я співаю. Я думаю, що в мистецтві важливо відштовхнутися від глибини своєї культури й піднятися до рівня універсальних ідей, які є зрозумілі для всіх.

— Чи Ви також ставите собі за мету познайомити світ з Україною в її багатстві, а не в тимчасових труднощах?
— Ажеш. У Чикаго цього року половина аудиторії була англомова, тож була добра можливість пролити світло на українську культуру для американців. До речі, тепер я працюю над новим проектом для свого театру: готую український фестиваль у Польщі, що має відбутися в травні. Хочу представити музику, театр, літературу, фільм і прикладне мистецтво. Це буде досить велика подія: фестиваль триватиме цілий тиждень, а в ньому візьмуть участь найцікавіші мистці з України й деяких інших країн світу.

— З театром "Гардженіце" Ви об'їздили весь світ, включаючи Англію, Францію, Італію, Швецію, Єгипет, Японію, Бразилію. А як часто доводиться бувати в Україні?
— Як правило, кілька разів на рік. Це або експедиції від театру, або самостійні поїздки. Остання поїздка відбулася в листопаді, напередодні гастролів по Америці. Я побувала на Гуцульщині, а також відвідала чудових жінок-співачок на Полтавщині, від яких багато навчилася. Сподіваюся, що зможемо привести тих сільських жінок на фестиваль до Польщі. Це непросто, бо вони й закордонних паспортів не мають. Якщо вони все ж таки придуть, хотіла б записати їх чудові співи й видати окремий альбом. Але це вже інший проєкт...

Світляна Андрушків
10-ЛІТТЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Наукове Товариство ім. Шевченка в Україні відсвяткувало перше десятиліття свого відновлення (1988-1999 рр.) урочистою академією, що відбулася 21 жовтня 1999 року у виповненій по береги елегантній актовій залі Державного Університету Львівської Політехніки. Доповіди виголосили: голова НТШ Олег Романів "Десять років відновленого НТШ в Україні". Доповідач вказав на важкий, але успішний шлях віднови Товариства, яке за цей час випустило 190 наукових книжкових видань із серії "Записи НТШ", "Праці НТШ", "Збірники НТШ", напр.: "Фізичний збірник" т. 3, присвячений винахідникові рентгенових променів Іванові Пулюю. Там також поміщені найновіші здобутки сучасної електрофізики.

НТШ розширило Товариство на 15 осередків, які знаходяться по всій Україні, в тому числі і Криму. НТШ є власником книгарні у Львові, а в майбутньому планує відкрити подібну книгарню у Києві. Товариство відремонтувало своє приміщення, відкрило бібліотеку на вулиці Винниченка, де також знаходиться модерне поліграфічне устаткування.

Катерина Немира
ЗАПРОШУЄМО ДО ЗНАЙОМСТВА
З СОФІЄЮ СОЛОВІЙ

Україна славиться у світі своєю пісенністю, своїми чудовими голосами. Представляємо нашим читачам молодшу українську співачку, яку світо починає пізнавати світ. В Україні її називають наступницею Соломії Крушельницької, особливо після успішного дебюту в опері Доницетті "Любовний напій", де вона виконала партію Адіни. Незабаром вона виступатиме в США з ансамблем клясичної музики "Колаж".

Солістка і музиканти добре знані в Україні й Європі. Нещодавно ансамбль повернувся з успішних гастролів по Німеччині, де побував уже втретє і де записав новий диск з колядами та різдвяними піснями. Окрім Німеччини, ансамбль виступав в Італії, Марокко, Франції, Греції та в інших країнах.

В Америці ансамбль виступа-

тиме вперше і запроєнтує слухачам твори українських композиторів, в тому числі й керівника ансамблю Галину Жук. Приємно також, що Софія має турне по Америці перед поїздкою до Італії, де вона стажуватиметься і вдосконалюватиме своє вокальне мистецтво у знаних педагогів. А поки що, вона має за собою спеціальну музичну школу ім. С. Крушельницької, навчання у Вищому Державному Інституті ім. Лисенка (кляса Володимир Чайки), участь у багатьох фестивалях та конкурсах, на яких здобувала найвищі нагороди.

Оскільки гастролі відбуваються в різдвяний час, то слухачі зможуть послухати цілий ряд колядок у чудовому виконанні Софії Соловій та молодих музикантів з України з ансамблю клясичної музики "Колаж".

І. С. Коропецький
ДО СПРАВИ ГЕТЬМАНА
ІВАНА ВИГОВСЬКОГО
(ІЗ ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ)

Темою статті Ярослава Дзирі ("Народна Воля", 21 та 28 жовтня 1999 р.) є особа гетьмана Івана Виговського. "Виговський, — пише львівський історик, — був щирим патріотом України, одним з найвидатніших національних діячів середини XVII ст., далекоглядний політик, дипломат, високої кваліфікації державний і адміністративний керівник, воєначальник". До великої міри, так трактує Виговського і традиційна українська історіографія.

Однак новіші досліді, базовані головню на першоджерелах — тут маю на увазі статтю професора Каліфорнійського університету в Берклі, Дейвіда Фріка (David A. Frick, "The Circulation of Information about Ivan Vyhovskiy," Harvard Ukrainian Studies, no. 3/4, 1993), представляють цього гетьмана в іншому світлі.

Згідно з різними наведеними документами, Виговський сам признається, що, ще будучи секретарем свого попередника, гетьмана Богдана Хмельницького, перекручував для своєї користи документи, які представляв гетьманові, комунікувався з Москвою поза плечима гетьмана, за що цар тямом нагороджував його декілька хутрами (на його про-

хання). Інші джерела вказують, що він був нещирим співробітником гетьмана та вважали його агентом поляків в оточенні гетьмана за весь час його служби (в сучасній мові — mole) та подібне. Який вплив на зовнішню політику гетьмана Хмельницького мала така поведінка його "правої руки", не приходить до розуму.

Очевидно, закиди — серйозні. Можна припускати, що обов'язком історика є обізнатися зі всіма можливими працями про Івана Виговського. Якщо автор не згоджується з оцінкою гетьмана, зробленою іншим істориком, він повинен так і сказати та подати на це причини. Коли він не є обізнаний з цими дослідженнями, то повинен це якнайкоріше зробити та їх або відкинути, або на їх підставі зревідувати свої погляди.

Однак, коли автор свідомо, з "патріотичних мотивів" не хоче надшерблювати "ікону" нашої історії, то він, гідуючи читачів неправдивими мітмами, робить їм кривду. В той спосіб він продовжує несласну практику в минулому, проти чого, він, до речі, сам гостро виступає.

ПЕРШІЙ "МАКДОНАЛЬДС" У ЛЬВОВІ
(Закінчення з 1-ої стор.)

70% персоналу "Макдональдса" — студенти. У кожному ресторані швидкого харчування працює від 40-60 осіб. Загалом же "Макдональдс" працює в Україні 1700 осіб.

Найменший "гамбургер" коштує 2.35 гривні, а "біг-мак" — 7.25 гривні.

У чорноземну Україну волові котлетки і картоплі "фрі" везуть із Польщі, де на "Макдональдс" працюють потужні харчокомбінати, а спеціальну

олію — з Німеччини. 35% компонентів харчування — рідного виробництва.

У 2001 році "Макдональдс" обіцяє закінчити проєкт на 40 млн дол. з виробництва в Україні м'ясної продукції, овочів, соусів, вирощування і переробки бараболі. У Дніпропетровську вже почали будову хлібопекарного підприємства. Шойно тоді 95% ресторанної продукції буде українською.

БУДІВЛЯМ ПОВЕРНЕНО АВТОРІВ

Київ ("ВК"). — Вийшов друком унікальний довідник про діяльність архітекторів Києва з кінця XVIII до початку XX століття. У раритетному виданні висвітлено діяльність понад 3,850 архітекторів та відомості про понад 20

тисяч будівель, створених ними у Києві.

У цьому виданні відновлено історичну справедливість: вперше в Україні з'явилося видання, в якому оприлюднено авторство столичних будівель.

ВІДЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ
ВІЧНА ЇМ ПАМ'ЯТЬ

Бацион Анна Мей, 73 роки.
Народилася у м. Плимут, Па. 16 червня 1926 р., померла в Амбрідж, Па. 14 листопада 1999 року. Була членом 5 Відділу УБС, Т-во ім. Петра Шеремети.

стіяного відділу УБС.

Бова М. Кеннет, 51 рік.
Народився у Бостоні, Мас. 24 серпня 1948 р., помер в Нью-Орлінс, Луїзіяна 11 вересня 1999 року. Був членом 173 Відділу УБС, Т-во ім. Симона Петлюри.

Д-р Палащук Петро, 69 років.
Народився в Саскачевані, Канада 29 липня 1930 р., помер 4 листопада 1999 року. Був членом самостійного відділу УБС.

Бонацький Всеволод, 81 рік.
Народився у Вінниці, Україна 10 листопада 1917 р., помер у м. Фріголд, Н. Дж. 26 жовтня 1999 року. Був членом 173 Відділу УБС, Т-во ім. Симона Петлюри.

Слободзян Автін, 81 рік.
Народився в Чикаго, Іл. 21 травня 1918 р., помер в Нью-Орлінс, Луїзіяна 11 вересня 1999 року. Був членом 51 Відділу УБС, Т-во ім. Тараса Шевченка.

Волошинська Зірка, 59 років.
Народилася 1 січня 1940 р. в Україні, померла 10 листопада 1999 року в м. Селлерсвілл, Па. Була членом 16 Відділу УБС, Відділ ОДУМ.

Терещенко Григорій, 61 рік.
Народився у Полтаві, Україна 22 червня 1937 року, помер у Клівленді, Огайо 10 травня 1999 року. Був членом 331 Відділу УБС, Т-во ім. Митрополита В. Липківського.

Куль Джекевелін, 76 років.
Народилася в Баффало, Н.Й. 29 березня 1923 р., померла в Амгерст, Н.Й. 11 жовтня 1999 року. Була членом 64 Відділу УБС, Т-во ім. Тараса Шевченка.

Третяк Валентина, 76 років.
Народилася в Україні 19 квітня 1922 р., померла в Лівінгстоні, Н. Дж. 4 травня 1999 року. Був членом 173 Відділу УБС, Т-во ім. Симона Петлюри.

Микитин Орест, 78 років.
Народився в Ляховичах, Україна, 21 лютого 1921 року, помер у м. Грін, Огайо 31 жовтня 1999 року. Був членом само-

Чорномаз Семен, 82 роки.
Народився в Ньюарку, Н. Дж. 5 лютого 1917 р., помер у Берклі Гайтс, Н. Дж. 8 жовтня 1999 року. Був членом 173 Відділу УБС, Т-во ім. Симона Петлюри.

Юркевич Володимир, 78 років.
Народився у Польщі 12 січня 1921 р., помер у Глен Спей, Н. Й. 25 жовтня 1999 року. Був членом 155 Відділу УБС, Т-во "Українське Село".

ПІДТРИМУЙТЕ "НАРОДНУ ВОЛЮ" СВОЇМИ ПОЖЕРТВАМИ

Union Funeral Home
LYTWYN & LYTWYN
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED FACILITIES
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
ОБСЛУГА ЦИРА І ЧЕСНА
Також займаємося похоронами на цвинтарі в Бевна Брук і перенесенням тілних останків з різних країн світу.
1600 STUYVESANT AVE. UNION, NJ 07083 TEL.: (908) 964-4222

ГУМОР

ТЕЖ АНТИКВАРІЙ
Торгівець антикваріями проголосив, що шукає до крамниці продавця. Зголосився кандидат. Торгівець виколопав з підлоги скалку, поклав на плюшову подушку й питає кандидата, що це є.
-- Виколовачка до зубів маркізи де Помпаду.
-- Цілком слушно. Будеш у мене працювати, -- відповів торгівець.

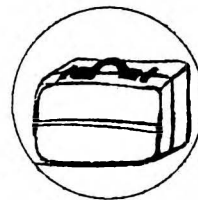
YEVSHAN
North America's Largest Ukrainian Mail Order House
Educational Books - Compact discs Videos - Cassettes - Language Tapes Children's Literature - Computer Tonis
Call for our free Catalog 1-800-265-9858
VISA - MASTER CARD - AMEX ACCEPTED
FAX (514) 631-9361
BOX 325, BEACONSFIELD QUEBEC, CANADA, H9W 5T8 www.yevshan.com

Пересилайте гроші через Вестерн Юніон із США до України, і Ви можете виграти розкішну подорож для двох до своїх близьких!*

„Приємно дарувати, але приємно також і діставати подарунки. А ще краще, коли одночасно даруєш ти і дарують тобі“, – каже Віктор Петренко

Welcome Home sweepstakes

Пересилаючи гроші через Вестерн Юніон до України або іншої держави Східної Європи, Ви робите також подарунок і собі. Кожен грошовий переказ до України, зроблений до 31 грудня 1999 року, автоматично бере участь у лотереї „Будьте Як Вдома”.

Водночас із шансом виграти поїздку до України для двох, Ви отримаєте також картку миттєвої лотереї, яка дасть Вам нагоду виграти один із тисяч призів: комп'ютер, відеоманітофон, набір чемоданів, знижки на послуги Вестерн Юніон, телефонні картки. Вестерн Юніон пропонує

надійні та гарантовані грошові перекази впродовж декількох хвилин до понад 75000 представництв у 176 країнах світу. В Україні ми маємо понад 400 представництв. Грошові перекази через Вестерн Юніон – це найкращий подарунок для Ваших близьких і для Вас самих.

Якщо бажаєте здобути більше інформації (англійською мовою), дзвоніть

1-800-325-6000

Відвідайте нас на Інтернеті www.westernunion.com і вигравайте більше призів!

WESTERN UNION MONEY TRANSFER

Найшвидший спосіб переказу грошей по всьому світі.^{SM}

*Купувати нічого не потрібно. В лотереї можуть брати участь особи, які легально мешкають у США. Лотерея не проводиться там, де це заборонено законом. Офіційні правила участі в лотереї можна дістати від агентів Вестерн Юніон. Лотерея завершиться 31 грудня 1999 року. Щоб дістати Офіційні правила лотереї поштою, будь ласка, надішліть конверт із маркою та зворотньою адресою до InterAccess, Inc., 845 West End Ave., #1A, New York, NY 10025

Валентина Савчин

ТВОРЧИЙ ПОДВИГ ПЕРЕКЛАДАЧА

19 грудня цього року, минає 80 років від дня народження непересічної поетеси в українській культурі, талановитого перекладача, знавця і захисника української мови Миколи Олександровича Лукаша.

У історії українського художнього перекладу М. Лукаш займає виняткове місце. Все своє життя він жертвово присвятив мистецтву художнього перекладу — тій галузі культури, якій, зважаючи на конкретно-історичні умови України, належало відвоювати гідність віками зневажаного "загратованого" українського слова, вирвати його з орбіти того "сплющеного розвитку" (термін Н. Новикової) і вернути йому його повнокровне існування. У цій атмосфері перекладацька діяльність М. Лукаша набувала ще більшого значення, тим паче мистець своїми перекладами довів, що українське слово таки придатне для повновартісного відтворення найвищих вершин і глибин всесвітнього красного письменства.

Перекладацька діяльність М. Лукаша рідко була в центрі уваги дослідників. Може, це пов'язано з "феноменом" української ментальності не помічати, не шанувати справжніх талантів за їхнього життя, а може, й через те, що М. Лукаш довший час був виключений з офіційного письменницького загалу. Доля М. Лукаша ще раз підтвердила відому істину, що генія, визаного за життя, немає. Але М. Лукаша немає з нами вже 11 років. Хоча після його смерті появились деякі публікації про його творчість, спогади про життєвий шлях, проблеми цілісного осмислення його творчої спадщини є гідні насущною необхідністю і обов'язковою умовою повноцінного існування сучасної української культури.

Діапазон перекладацької діяльності М. Лукаша вражає. Перекладачем вдалося підкорити світовий епос, світову лірику і драму; йому під силу виявився символізм та імпресіонізм, модернізм і експресіонізм, кубізм і сюрреалізм,

барокко і герметизм, він однаково майстерно відтворив як ті образи, що вирости на фольклорних традиціях, так і ті, що в стилі авангардизму досягають останніх меж парадоксальності.

Далеко не повний реєстр Лукашевих перекладів засвідчує обсяг його діяльності, вражаючи кількістю імен, різноманітністю літературних течій, напрямів, тенденцій; розмаїтістю мовних стилів, манер, інтонацій: Роберт Бернс і Вільям Шекспір, Луїс Керрол і Джон Мільтон (з англійської); Генріх Гайне, Йоган Вольфганг Гете, Георг Тракл, Йоган Фрідріх Шіллер і Райнер Марія Рільке (з німецької); Гійом Апполінер, Жюль Ляфонт, Макс Жакоб, Артур Рембо, Сен Поль Ру, Андре Стіль, Густав Флобер, Оскар Венцеслав Любіч Мілош, Віктор Гюго (з французької); Мігель де Сервантес Сааведра і Педро Кальдерон де ля Барка, Фелікс Лопе де Вега, Карпіо і Федеріко Гарсія Лорка (з еспанської); Ханан Вайнерман і Давид Гофштайн (з єврейської); Ендре Аді і Аттила Йожеф, Імре Мадач (з угорської); Петр Безруч і Іржі Волькер, Карел Гавлічек-Боровський і Ундра Лисогобський (з чеської); Адам Міцкевич і Юліан Тувім (з польської); Христо Смирненський і Єлін Пелін (з болгарської); Бранко Чопич і В. Філіпович (з сербо-хорватської); Іван Моїк (зі словацької); Мацуо Басьо та багато інших середньовічних поетів (з японської).

З наведеного переліку видно, що для своїх перекладів М. Лукаш відбирав твори класиків світового письменства. Такий підхід, без сумніву, сприяв збагаченню української літератури. Цьому ж допомогало розмаїття жанрів, напрямів і літературних течій, адже перекладами компенсувалася відсутність чи нерозвиненість певних напрямів у рідній для перекладача літературі. Характерним для М. Лукаша було й те, що він не зосереджував своєї уваги на всій творчості вибраного письменника, а

працював над одним, рідше — кількома творами. Поетичні твори представлено більшою кількістю, але й їх перекладач добрав із різних збірок поета. М. Лукаш брав лише зразки творчості мистців різних епох і народів і давав ключі до розуміння стилю кожного з них та відтворення їх у перекладі, демонстрував можливості перетину двох різних культур, шляхи реалізації прихованих, потенційних можливостей рідної словесності.

Калейдоскопичний характер Лукашевої творчості можна пояснити і бажанням якнайширше осягнути світове красне письменство та донести його до читача; і тими фактами, коли твір перекладався тільки для зразка, для того, "щоб показати, як це треба робити"; і, можливо, дещо імпульсивною вдачею перекладача, коли настрої вимагали "переключитися" з одного перекладу на інший, з протилежною стильовою тональністю. У будь-якому випадку, такий діапазон творчості свідчить про ширину зацікавленості і глибину знань М. Лукаша.

Для того, щоб бути справжнім перекладачем, треба мати особливе обдарування. Адже йому доводиться перевтілюватися, призвичаюватися до способу мислення того чи іншого автора. Яким же хистом і високим артизмом перевтілення треба володіти, щоб однаково майстерно віддавати і твори філософського звучання, і вірші для дітей, іду сатиру і трагедію, ніжну лірику і комедію! М. Лукаш був мистцем, в особі якого так рідкісно і дорогоцінно поєднався талант поета і прозаїка, драматурга і вченого. Він був поетом, бо передав рідною мовою кращі поетичні надбання світової літератури; був прозаїком і драматургом, бо в усій повноті, силі і красі засобами української мови відтворив найвидатніші твори світової класики. Але водночас був і критиком, вдумливим дослідником багатьох літератур світу. Перш, ніж узятися за переклад, досліджував творчість письменника, твори якого мав намір перекладати, вивчав літературу, представником якої він є, його народ, звичаї, психологію, історію.

Але є ще одна грань Лукаш-критика і дослідника — його праці перекладачового спрямування: численні видавничі рецензії, мовознавчі статті, у яких перекладач оперує великою кількістю історичних, культурологічних, літературознавчих джерел. Скажімо, на закиди Лукашеві щодо неправомірного вживання тих чи інших слів, перекладач наводить чимало прикладів, у яких обґрунтовано відстоює свою правоту, опираючись на численні джерела — від давніх літописів до творів сучасних письменників. Про Лукашеву ерудованість та обізнаність у царині українського слова свідчать і інші факти. Зокрема, рецензуючи I том Українсько-Російського Словника (1953; гол. ред. І. М. Кириченко), М. Лукаш вказує на відсутність у ньому понад 600 лексичних одиниць, які, однак, вживали у своїх творах М. Рильський, М. Бажан, Ю. Смолич, О. Гончар.

Перекладач зауважив і те, що у деяких словах не виділяються окремі значення, які часто є досить поширеними в літературній мові; вказує на випадки, коли українські слова, однакові за звучанням з російськими, уніфікуються з ними за змістом, втрачаючи свої попередні значення. Всі свої зауваження автор рецензії широко ілюструє цитатами з творів українських письменників, що характеризує М. Лукаша не лише як критика, а й невтомного лексикографа. Недаремно ж він мріяв укласти два словники — словник української мови, повніший за Грінченка, і фразеологічний словник. І хоча М. Лукаш не встиг здійснити задуманого, він залишив у спадщину величезну картотеку лексично-фразеологічних матеріалів — карток з виписами з сотні джерел. Ця картотека — наслідок Лукашевого "полювання за словами", яке, як згадував О. Жолдак, було його першою стихією. Читаючи книги, газети, журнали, перекладач занотував на картку кожне вартує уваги слово чи зворот. У зібраній лексиці немало можна було розшукати такого, чого не знайдеш у найновіших наших словниках. Ці мовні самоцвіти потім неодмінно появля-

словом, відчувається титанична праця перекладача над кожним мовним зворотом. Відчувається незмірна любов і повага до зневажуваної роками української мови, прагнення відродити її первозданну красу, показати її могутність і глибинність.

Внесок Мокколи Лукаша у скарбницю української та світової культури неосіненний. Є надія, що і наші нащадки, як і в Україні, так і за її межами, знатимуть і пишатимуться великим Мистцем Слова. Пропонуємо увазі американських читачів переклад Лукаша з Роберта Бернса.

лися у його перекладах. Так через переклади М. Лукаш збагачував рідну мову, даруючи життя не одному вже забутому слову.

Повага до кожного слова легко вирізняє Лукашеві переклади з-поміж інших. Своїм невимушеним, органічним звучанням, відсутністю всякої штучности, багатотою, соковитою мовою, вони засвідчили рішучий розрив з пануючим тоді буквализмом і лексичним убогством, були свідченням неминучого відродження мистецтва перекладу в Україні. Однак за "зухвалим", на перший погляд, поведженням зі

МОЄ СЕРЦЕ В ВЕРХОВИНІ

Моє серце в верховині і душа моя,
Моя дума в верховині соколом буя,
Моя мрія в гори лине наздогін вітрам,
Моє серце в верховині, де б не був я сам.
Будь здорова, верховино, любий рідний край,
Честі й слави батьківщини, вольності розмай!
Хоч іду я на чужину, повернуся знов,
Моє серце в верховині і моя любов.

Прощайте, сині гори, білії сніги
Прощайте, темні звори й світлі луки!
Прощайте, пущі дикі й тіняві гаї,
Прощайте, буйні ріки й бистрі ручаї!
Моє серце в верховині і душа моя,
Моя дума в верховині соколом буя,
Моя мрія в гори лине наздогін вітрам,
Моє серце в верховині, де б не був я сам.

Переклад М. Лукаша

R. Burns

MY HEART'S IN THE HIGHLANDS

My heart's in the Highlands, my heart is not here;
My heart's in the Highlands a-chasing the deer;
Chasing the wild deer, and following the roe,
My heart's in the Highlands, wherever I go.
Farewell to the Highlands, farewell to the North,
The birth-place of valour, the country of worth;
Wherever I wander, wherever I rove,
The hills of the Highlands for ever I love.

Farewell to the mountains, high cover'd with snow;
Farewell to the straths and green valleys below;
Farewell to the forest and wild-hanging woods;
Farewell to the torrents and loud-pouring floods.
My heart's in the Highlands, my heart is not here;
My heart's in the Highland a-chasing the deer;
Chasing the wild deer, and following the roe,
My heart's in the Highlands, wherever I go.

Володимир Жила

ЦІННА МОНОГРАФІЯ

Зоряна Лановик, "Остап Тарнавський".
В-во "Місіонер", Львів, 1998. 177 стор.

Монографія Зоряни Лановик — це перша спроба дослідження життя і творчості письменника Остапа Тарнавського (1917-1992).

Шість поетичних збірок, книжки прозорих творів, філософсько-літературних есеїв, понад тисячу статей, чимала кількість перекладів з англійської, американської, німецької і польської літератур, рецензії на поетичні збірники Павла Тичини й Максима Рильського — весь творчий доробок письменника.

На думку дослідниці З. Лановик, "Поетизм" О. Тарнавського в жодному разі не видається одноманітною, а творчість статичною (с. 60). У своїх творах письменник піднімає споконвічні проблеми буття і смерті, безконечності і короткочасності. Ці проблеми він поглиблює і розширює з кожним наступним твором. В той час, як серцевинною темою його поезії залишається людина на "дорозі життя... в безмежності простору і часу, перед лицем вічності і Творця" (с. 60).

З часом, як слушно стверджує дослідниця, письменник дивиться на цю людину з різних ракурсів, шукаючи нових граней, але ніде не відходить від цієї теми. Це, на думку Лановик, не було легке завдання, в ньому можна легко було "потонути в морі різноманітних, часто протилежних філософських теорій", а то й розгубитися "серед цієї безлічі чужих ідей та світобачень..." (с. 60). Тим часом О. Тарнавський творить власний поетичний світ, що є віддзеркаленням його філософії світосприймання. І це, мабуть, є найважливішим здобутком його творчості. Цього, якимось чином, безпорядково дослідниця не визначає, але це можна легко зрозуміти з її підтексту.

З. Лановик цілком слушно потверджує, що "збірка 'Слова і мрії' (1948) багато в чому не є досконалою" (с. 60). Проте вона зберігає, як уже писав у минулому В. Державин, — "певну гармонійність викладу, а часом і поетичну виразність у своїй поспіль традиційній, проте засадничо вільній тематичі" (с. 60).

У збірці "Життя: Вінок сонетів" (1962), "Тарнавський виходить далеко за рамки національної свідомості, як і національної проблематики" (с. 61) та ліризму попередньої збірки.

У цій збірці він виступає як проста людина, яка не є загубленою, ні втраченою у безмежних просторах і віках, а є частиною складного і дивного світу. Тому цей твір умовно вважає дослідниця "перехідним етапом між материковим і емігрантським періодами творчості поета" (с. 67). Але тут З. Лановик потверджує один важливий факт підпорядкування "утвердженню вічності життя" (с. 66). У пізніших поезіях все частіше і частіше звучать тема смерті, а на питання "бути чи не бути?"

поет не завжди відповідає ствердно (с. 66).

У збірці "Мости" найбільше звільює поета питання, яке стояло перед усіма вигнанцями і несприйнятими на своїй землі переслідуваними і зламаними жертвами "Розстріляного відродження" — питання щодо історичної долі України, її народу... (с. 72). Але поет ніколи не втрачає надії, що його народ "почне життя свого нову добу" (с. 72). Він "з Шевченківською правдивістю і непримиренністю... зображає Україну ХХ століття" (с. 73). Але "ні час, ні відстані, ні життєві випробування не можуть потьмарити в уяві поета образ її" (с. 77). Його поезія набуває глибинного значення для самого письменника, "бо на чужині він увижає у ній свою власну долю... самотній світ його душі" (с. 77). "Лейтмотив самотності... — пише дослідниця, — пронизує збірку "Мости" — створює ідейно-образну її цілість і діє подібно до призвуку, кризь яку поет дивиться на світ в усіх різноманітних проявах, і кризь яку він пропускає свої емоції, почуття, переживання" (с. 77). Тут зливається об'єктивне і суб'єктивне, образ навколишнього світу і духове життя поета, з'являються цілі ланцюги образних асоціацій, створених придметними уявленнями і абстрактними ідеями..." (с. 77-78).

Це справді "складний процес, — пише З. Лановик, позначений і творчими злетами, і невдачами" (с. 90). Проте О. Тарнавський залишається собою, навіть тоді, коли знаходиться під впливом американської поезії, не втрачає творчої індивідуальности, а нові засоби запозичує тільки для того, щоб висловити своє "я" (с. 90).

Збірка "Самотнє дерево" (1960), — пише дослідниця — "остаточно підтвердила, що Остап Тарнавський є непересічною індивідуальністю, який і вибором тематики, і своїм світоглядом, і манерою письма істотно вирізняється з-поміж поетів-емігрантів свого часу" (с. 91). Темою цієї збірки стає "третій" світ — безмежний і безчасовий всесвіт. Це потверджують назви поезій та їхня виразна філософська спрямованість. У ній поет заглиблюється думками в кожну хвилину життя, в кожний крок, кожний окремий факт. У цій збірці він переконаний у вічності людської душі, тому смерть у системі цих філософем є межею між земним життям і вічністю — вікном вічності" (с. 93). Поетові "ліричні суб'єкти, якщо можна так сказати, — пише дослідниця, — двоє типів людей з вічністю у серці чи "порожніх людей" (с. 98).

До речі, образ "порожніх людей" проходить через усю збірку "Самотнє дерево" і зумовлює її своєрідний дуалізм. "Порожні люди" — це ті люди, які "вибрали для себе не вічне життя з його безмежністю і безконечністю, а земне життя" (с. 98). Дослідниця намагається закинути поетові певну непослідовність чи суперечливість його позиції, мовляв, "деякі поезії заперечують одна одну... а то людина взагалі трактується як неіснуюча реальність..." (с. 98). Дослідниця доходить однак до висновку, що насправді непослідовности тут немає, бо поет розглядає життя з

різних точок виміру, під різним кутом зору" (с. 98).

Цікаво, що О. Тарнавський приходить у своїй збірці до подібного висновку, що й Еліот у своїй поезії, що цивілізація втратила ідеї й релігію і таким чином опинилась у сліпому куті. Людина не може навіть умерти по-геройському у світ гине не з глумом, а з скавучанням" (с. 101). Молитва "порожньої людини" стає скавучанням "до свого власного кам'яного серця" (с. 102). "Оскільки Бога для неї немає, вона сама стає для себе ідолом, світ — порожнечою" (с. 102). Така доля чекає людину, "коли вона не знає свого Творця, живе не за його законами, а за законами релігій антропоцентризму, у центрі якої стоїть Бог, а вона сама" (с. 102).

Поетова лірика в збірці "Самотнє дерево" чимраз більше стає філософською рефлексією, що бере свій початок у його душі, а відтак проходить через його чуття і розум. Появляється і мотив смерті, що викликає нові почуття та примушує дивитись на життя по-іншому.

Збірка "Самотнє дерево", на думку дослідниці, "є вершиною творчості поета, який будучи відірваним від рідної землі, змінив зберегти з нею духовну єдність і створити оригінальний і неповторний художній світ, збагативши тим самим українську літературу" (с. 113).

Збірка "Сотня сонетів" — це закономірний продукт поетичного світу та узагальнення і підсумку усього сонетного спадку О. Тарнавського.

Окремою гранню художнього світу О. Тарнавського є його мистецька проза, бо займатися лише поезією письменник не зміг. Він адекватно писав про свої думки і почування у текстах поетичних, прозових, філософсько-есеїстичних. "Організовані за іншими законами художнього вислову, — потверджує дослідниця, — ці тексти взаємодоповнювали один одного" (с. 171).

Рецензована книга "Остап Тарнавський" — це перше і, безперечно, вдале монографічне дослідження життя і творчості типового представника покоління українських письменників, які творили в двоколіїному українському літературному процесі національно своєрідні художні цінності.

Усе цікаве і захоплююче позитивно позначилося на книзі: дослідниця із знанням справи розповідає про важливі факти життя і творчості Остапа Тарнавського як людини і письменника, розкриває етапи його формування як особистості, творця нових естетичних принципів і концепцій.

Одним словом, це цінне дослідження написала молода дослідниця. Книга струнка композиційно і ясна стилем, написана багатотою, соковитою, близькою художній літературі мовою.

Книга "Остап Тарнавський" написана з пристастю й глибокими роздумами, не залишає читача байдужим, пробуджує думку.

By Deborah Charles, Reuters

UKRAINE'S KUCHMA PROMISES REFORMS ON VISIT TO U.S.

President Clinton met Ukraine President Leonid Kuchma on Wednesday, December 8, to discuss economic reform and corruption in Ukraine, which lags behind other former Soviet states in moving toward a market economy. Kuchma, on a visit to the United States just a week after being inaugurated for his second five-year term, discussed his country's efforts to develop a market economy in his 45-minute meeting with Clinton.

Clinton told Kuchma he had a historic opportunity, since he was entering his second term as president, to move his country forward in economic reforms and in fighting corruption and crime, Mike Hammer, National Security Council spokesman said. He said Kuchma agreed on the importance of rapid change. "I'd like to stress that I've come to Washington...with a strict program of economic and democratic reforms," Kuchma said after meeting Clinton and as he sat down with Vice President Al Gore and the members of a U.S.-Ukraine commission.

Kuchma said he planned large-scale public reform calling for considerable reduction in the size of the country's administration. He said his reforms also call for "immediate economic transformation" for quick results. "All this is going to happen on the background of a true war against corruption which considerably hampers the formation of favorable business environment and investment climate," he said. "I know it will be very difficult to succeed...and we hope for support of democracies and especially the United States in this endeavor." In his inauguration speech last week, Kuchma pledged to accelerate much-needed reforms in Ukraine.

Ukraine, which has just \$1.3 billion in foreign currency reserves, faces foreign debts of \$3.2 billion and has only minimal direct foreign investment. Once the bread basket of the Soviet Union, Ukraine has seen a sharp drop in its agricultural output which is half what it was in 1991 and is still falling due to a lack of funds and stalled reforms. Kuchma noted on Wednesday that he had already signed a decree to disband Soviet-era farms and promote private land ownership.

Various foreign advisors and

UKRAINE LEADER TARGETS CORRUPTION

WASHINGTON (AP) -- Ukrainian President Leonid Kuchma promised vigorous pursuit of corruption at home as he appealed Wednesday, December 8, for help to President Clinton and Vice President Gore. Kuchma's re-election last month is an opportunity for bold reform, Gore said in pledging continued U.S. support for that effort. "After all, that is why we are here -- because we have common interests," best advanced by cooperation, Gore said.

The United States has provided about \$200 million annually to the former Soviet state in recent years, with some money tied implicitly to Ukraine's efforts to root out pervasive political corruption. Kuchma said he welcomes a "true war against corruption," which he

BELARUSIAN ORGANIZATIONS ORDERED TO AMEND NAMES

An amendment to Belarus's law on public associations, which went into force on 7 December, prohibits Belarusian political and social organizations from using the words "Belarus," "Republic of Belarus," "national," and "popular" in their names.

L. KUCHMA WARNS RUSSIA OF 'GREAT LOSSES' IN UNION WITH BELARUS

In an interview with the 7 December "Le Monde," Kuchma said Ukraine is not going to join the Belarus-Russia Union. "We are not playing that game,"

President L. Kuchma

economists have urged Ukraine to speed up its reform and integration or it risks being left out in the cold. The U.S. ambassador to the Ukraine, Steven Pifer, recently urged Ukraine to make concrete, speedy reforms. He warned that Ukraine was competing for foreign investment dollars with dozens of other countries around the world and so far was losing that competition.

The International Monetary Fund has suspended funding to the cash-strapped former Soviet state over lagging reforms and a controversial tax. It remains unclear when the IMF will resume lending under its \$2.6 billion program. One of Kuchma's main missions in his visit to the United States is to persuade IMF head Michel Camdessus to get the Fund to renew loans. Kuchma later met Vice President Al Gore for the third session of the U.S.-Ukraine Binational Commission. Gore also urged Kuchma to move ahead with his economic reforms and efforts to halt corruption.

"I believe there is no more important issue for the future of Ukraine," Gore said before a meeting of the Binational Commission which was due to talk about economic, defense and other bilateral issues.

Hammer said Clinton and Kuchma also discussed Ukraine's further integration into Europe and euro-Atlantic institutions and defense issues. Kuchma visited Moscow and also held talks with European leaders. Washington is the last leg of his trip. Kuchma will meet later with World Bank officials, Camdessus and other U.S. officials.

said hampers business investment and other development. Kuchma and Clinton "both agreed that rapid action would generate its own momentum," to reform, said Mike Hammer, a spokesman for the White House National Security Council.

Kuchma's visit marked an increasingly rare White House appearance for Gore, who is distancing himself from his official role as vice president while he runs for president. Gore attended Clinton's 45-minute White House session with Kuchma and led a discussion session with diplomats from both countries afterward.

"Obviously he's not around as much," Clinton said at his press conference later. "We don't have lunch every week, and I miss that terribly."

The Justice Ministry told Belapan the same day that the organizations that have banned words in their names should "bring their names into line with the new legislation" within a month. JM

he added. While noting that both Belarusians and Russians have the "sovereign right to unite," he said that Russia "will suffer great losses from this union." JM

PRESIDENT KUCHMA TAKES OATH OF ALLEGIANCE TO PEOPLE OF UKRAINE

KYIV -- On Nov. 30, the new President-elect, Leonid Kuchma, took an oath of allegiance to the people of Ukraine. The ceremony of inauguration was held in the Ukrayina Palace. In the morning of Nov. 30, lawmakers made changes by 245 votes to their earlier decision of Nov. 19 whereby the inauguration of Ukraine's new President was to have taken place in the Uk-rain-

ian parliament, Verkhovna Rada. Representatives of Communists, Progressive Socialists and the Left Center faction votes against the proposal. After the oath, President Kuchma accepted the resignation of Ukraine's government and said he will sign a decree the same day on the continuation in office of the old government, pending the formation of a new Cabinet.

WORLD BANK UNDECIDED ON AID TO UKRAINE

KYIV (AP) -- A World Bank mission praised Ukraine on for reforms in the financial sector, but said no decision had been made on releasing a \$100 million loan installment. The World Bank wants Ukraine to improve the legal framework governing financial institutions, upgrade the regulation system for banks and restructure the country's larger banks.

The World Bank team praised efforts by Ukraine's Central Bank on regulating the financial system and stabilizing the currency, the hryvnia, following last

year's financial crisis in Russia. The World Bank already has given Ukraine two installments of \$100 million each, the last one in September. The final installment was to come in December, but that now appears unlikely.

"Discussions will go on," said Alexander Flemming, head of the World Bank mission. The Ukrainian government is hoping for the new lending to help pay off its \$3.1 billion in foreign debt payments next year. The Central Bank's hard-currency reserves at present amount to just \$1.2 billion.

UKRAINIAN PRESIDENT WOOS FRENCH INVESTORS...

Leonid Kuchma met with French investors in Paris on 7 December to brief them on the program of reforms he intends to implement in Ukraine during his second term in office, Interfax reported.

Kuchma said priority will be given to reforming the budget and tax systems as well as the agricultural sector. He also pledged to create favorable condi-

tions for the development and protection of small and medium-sized business.

Answering a question about the repayment of Ukraine's foreign debt, Kuchma said there is "only one way out--to find mutual understanding with creditors." Ukraine, which has to repay more than \$3 billion in 2000, hopes to restructure a part of this sum. JM

By Ron Popeski

RUSSIA, BELARUS SIGN MERGER TREATY

Presidents Boris Yeltsin of Russia and Alexander Lukashenko of Belarus signed a treaty on December 8 to merge their two former Soviet nations, defying widespread skepticism and doubt. But despite the ceremony, laden with pomp in the Moscow Kremlin, Lukashenko acknowledged the pact in its present form amounted to little more than a declaration of principles.

The run-up to the signing, postponed last month when Yeltsin fell ill, has been marked by increased skepticism, with the pact seen as void of substance. Russian regional heads are suspicious it will curtail their powers and Ukrainian President Leonid Kuchma poured scorn on it.

"The documents signed in the

Kremlin are of monumental importance. We are not pursuing here any aims of political expediency," said Yeltsin, who spoke in slightly labored fashion and teetered slowly at one point. The president, due to leave later for two days of talks in China, said the treaty "is not aimed against anybody, not even against (U.S. President Bill) Clinton."

Lukashenko, an ardent advocate of the pact since his 1994 election, said the Slav neighbors were on the path towards other agreements on creating a true union. "The meaning of this step can not be overstated. We have only begun to create a united state," he said. Both sides had fought off "unfounded criticism, furious attacks and blatant lies."

UPSET AT DELAY

Lukashenko had taken exception to the delay in signing the latest pact, particularly when Yeltsin received Ukrainian President Leonid Kuchma after leaving hospital on Monday, December 6. But he told reporters Yeltsin had been in a "good and bold mood" and suggested he ought to take an additional week off work rather than maintain a work schedule including the China trip.

Ruslan Aushev, President of Ingushetia, a region adjacent to Chechnya, where Russia is engaged in a three-month-old military offensive, voiced deep suspicion over the pact.

"Russia is not as much of a

TIME AND EFFORT NEEDED

But at a later news conference, the flamboyant Lukashenko said time and effort were required to move towards a merger.

"We did not sign an agreement about a unified state as Belarus proposed but about the creation of a unified state," he said. "Essentially this treaty does not change anything radically, but leaves the way open for many possibilities." He said opposition to the treaty was rooted in right-wing pro-Western forces in Russia.

The ceremony took place exactly eight years after Yeltsin and the leaders of Ukraine and Be-

larus signed a treaty in 1991 which triggered the end of the Soviet Union within weeks.

The treaty has been under discussion since 1996, when the two men signed an earlier pact in an equally solemn ceremony. Its provisions include joint institutions, harmonization of legislation and, eventually, a common currency.

Marchers chanting "Belarus lives!" were removed by police amid minor scuffles. There was no repeat of violence which marred a 20,000-strong protest against the pact in October.

By Olena Nikolayenko

INTERNET ADVERTISING : TOO BIG FOR UKRAINE TO IGNORE?

The inexorable spread of the Internet worldwide is bringing new advertising opportunities even to computer-poor Ukraine -- where the proportion of the population online is far smaller than in the West. Though growing, the number of Ukrainians online is still small. But paradoxically, this actually helps advertisers by giving them online access to a select audience. "[Ukrainian] Internet surfers tend to be educated people with middle- or high-level incomes," said Sergey Dema, Webmaster at Internet provider Relcom-Ukraine.

"Ukraine is presently experiencing an Internet boom -- the number of Web servers is increasing and the Web sites' content is being expanded," Dema said. "There's already enough information on Ukrainian Websites to discourage Ukrainian surfers from going "abroad" [in their search for information]." Hit counters on popular sites chart the increased online activity in Ukraine. "The amount of hits is increasing quickly," said Dmitry Tribushny, Internet program director at ad agency Publicitas Ukraine. "For example, a frequently browsed Website got 400 to 500 hits in September and 2,500 in November."

In some ways, Internet advertising combines the advantages of the print and TV media. "For example, we can show a banner from 5 p.m. to 7 p.m. on Monday, Wednesday, Friday," Tribushny said. All the same, ad agencies here have been slow to realize just what advertising opportunities the Internet offers. "In recent years, ad agencies in Ukraine have tended only to consider the option of employing the Internet as a vehicle for offering additional services to their clients," said Mike Doudnik,

director of Actis/Armitage.

Nevertheless, ad agencies are beginning to see the Internet as an advertising medium in its own right. Publicitas Ukraine launched a project -- Open AdStream -- two months ago to help agencies put ads on the Internet. The project automates the process of planning an advertising campaign, placing a banner on a Website, and gauging ads' effectiveness online. Ad banners are the Internet's primary advertising medium. Many tease Web surfers into clicking on them with jokes or intriguing questions, taking the surfer to the advertiser's Web page. Studies of surfer's browsing habits have shown that these tease tactics work only 2.5 percent of the time, i.e. every 200 displays of the banner bring only 5 surfers, their interest piqued, to the advertiser's own Web page, according to Dema.

But by simply exposing the company's image on a banner, Internet advertising brings results, Internet ad proponents say. "Despite the relatively small number of Internet surfers clicking on the banner, people do notice the advertiser's message," said Dema. "For example, the name of the brand catches one's eye and, thus, raises the public's awareness of the brand." And with the number of Internet users in Ukraine and around the world growing daily, the World Wide Web is a medium ad agencies won't be able to ignore for much longer. "Despite the challenge of arranging payment for a product online, the worldwide boom of e-commerce cannot but affect the growth of Internet advertising in Ukraine," said Doudnik.

Olena Nikolayenko can be reached at olena@thepost.kiev.ua

Prof. James Mace, Consultant to *The Day*

POST-GENOCIDAL ENVIRONMENT

Yuri Andrukhovych's column struck a chord with his remark about how so many people here think of world culture in the Russian language. So did Mykola Neseniuk's remark on how Ukrainian athletes, who know Ukrainian perfectly well, prefer to speak Russian. The psychological pressure a Ukrainian speaker faces here was also illustrated recently when my wife went out looking for Kyievski vidomosty, the Ukrainian language weekly digest of Kievskie Vedomosti: "Nobody here in Trotyeshchyna reads Ukrainian," she was haughtily told. In fact, in Soviet times the CPSU considered the Russian translation of Marx and Engels, not the original, "authoritative." Soviet "internationalism" meant Russian, no more and no less.

It was not always so. In the 1920s the Ukrainian language was a perfectly acceptable medium for generating new ideas by people like executed writer Hryhory Kosynka, whose centennial is recalled here. In fact, since at that time one really had to know Ukrainian here, one-third of all Russian and Jewish children in the Ukrainian SSR were enrolled in Ukrainian language schools. But as Bohdan Krawchenko points out in his excellent Social Change and National Consciousness in Twentieth

Century Ukraine, in 1933 those children were forcibly transferred to Russian-language schools, Ukrainian schools became schools for Ukrainians only, and the Ukrainian language was used only to adapt ideas generated in Moscow for the untutored natives. All things Ukrainian became localized, second-rate, and inferior, as one had to go to the Russian language to seek new ideas. Even my thoroughly Ukrainian wife, who as a matter of principle refused to speak Russian in public (unless someone really does not understand Ukrainian), admits that when she thinks about philosophy, she thinks in Russian, because all the books she read were in that language.

When the late Raphael Lemkin coined the word genocide in 1944, what he basically had in mind was the forcible replacement of one national pattern of life with another. That happened here, and coming to terms with its legacy will take much time and a whole nation relearning the meaning of pride in itself and what makes it unique. No one has anything against the Russian culture or language, but as long as Ukrainian remains second-rate in the eyes of the Ukrainians themselves, this nation will never be whole.

GOVERNMENT TELLS ENERGY COMPANIES TO APPLY POWER

BLACKOUTS AT CERTAIN HOURS ONLY

KYIV -- The ministry of power industry of Ukraine reported that Ukrainian First Vice Prime Minister Anatoliy Kinakh signed a governmental telegram which obligates the country's energy companies to apply schedules of discreet power supply to consumers at certain hours of the day only.

According to the power industry ministry, in view of the deterioration of power supplying companies' settlements for electric power bought at the wholesale

market and due to the violation of electricity generation balance in December, the government has issued another telegram thereby setting reduced limits of electric power consumption. These limits will be revised once in five days and depend on the state of payments for electricity. According to the ministry, in November oblast power supplying companies bought UAH 935,753,000 worth of electric power but paid, via banks, only UAH 64,910,000 (6.9%).